ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ, ΙΣΤΟΡΙΑΙ. ΒΙΒΛΙΟ 3

ΘΟΥΚ 3.70–3.81.5: Η εμφύλια διαμάχη στην Κέρκυρα

70 Οι Κερκυραίοι είχαν επαναστατήσει όταν γύρισαν ανάμεσά τους οι αιχμάλωτοι που είχαν πιάσει οι Κορίνθιοι στις ναυμαχίες γύρω στην Επίδαμνο και τώρα τους άφησαν ελεύθερους. Φαινομενικά είχαν ελευθερωθεί επειδή οι πρόξενοι είχαν εγγυηθεί γι' αυτούς με οχτακόσια τάλαντα, ουσιαστικά όμως επειδή τους είχαν πείσει οι Κορίνθιοι να φέρουν την Κέρκυρα με το μέρος τους, κι αυτοί ραδιουργούσαν, πιάνοντας τον κάθε πολίτη χωριστά, για να κάνουν την πολιτεία ν' αποστατήσει από τους Αθηναίους. Έφτασε τότε ένα Αττικό καράβι κ' ένα Κορινθιακό, φέρνοντας και τα δυο πρεσβείες, κι αφού έγινε μεγάλη συζήτηση ψήφισαν οι Κερκυραίοι να μείνουν σύμμαχοι των Αθηναίων σύμφωνα με την ισχύουσα συνθήκη, και με τους Πελοποννησίους να γίνουν φίλοι, όπως ήταν και πρωτύτερα. Αλλά τον Πειθία, που ήταν εθελοντής πρόξενος των Αθηναίων και αρχηγός του δημοκρατικού κόμματος, τον εμήνυσαν στο δικαστήριο οι πρώην αιχμάλωτοι, με την κατηγορία πως προσπαθεί να υποδουλώσει την Κέρκυρα στους Αθηναίους. Αυτός, αφού αθωώθηκε, έκανε αντιμήνυση στους πέντε πιο πλούσιους απ' αυτούς, κατηγορώντας τους πως είχαν κόψει βέργες για στηρίγματα κλημάτων από τα ιερά τεμένη του Δία και του Αλκίνοου· πρόστιμο για κάθε βέργα ήταν κατά το νόμο ένας στατήρας. Κι όταν αυτοί καταδικάστηκαν στο πρόστιμο, πήγαν και κάθισαν ικέτες στα ιερά, επειδή το πρόστιμο ήταν πολύ βαρύ κ' έταζαν να το πληρώσουνε με δόσεις· ο Πειθίας όμως, (που ήταν και βουλευτής) έπεισε τη Βουλή να εφαρμόσουν το νόμο κατά γράμμα. Οι δικασμένοι όμως, βλέποντας από το αποτέλεσμα της δίκης πως αποκλείεται να εφαρμόσουν το σχέδιό τους, κ' έχοντας συνάμα πληροφορηθεί πως όσο ήταν βουλευτής ο Πειθίας σχεδίαζε να μεταπείσει το λαό να 'χουν τους ίδιους φίλους κ' εχθρούς με την Αθήνα συνωμότησαν, και κρατώντας κοντά σπαθιά, μπαίνουν ξαφνικά μέσα στη βουλή και σκοτώνουν τον Πειθία κι άλλους βουλευτές και ιδιώτες ως εξήντα. Μερικοί άλλοι, όχι πολλοί, που είχαν τα ίδια φρονήματα με τον Πειθία, κατέφυγαν στο Αττικό πολεμικό, που ήταν ακόμα στο λιμάνι.

---

71 Αφού τα 'καναν αυτά, κάλεσαν συνέλευση των Κερκυραίων, και είπαν πως αυτό που έγινε ήταν το καλύτερο, και πως μόνο μ' αυτό τον τρόπο ήτανε δυνατό ν' αποφύγουν την υποδούλωση στους Αθηναίους, κι από δω και μπρος να μείνουν ουδέτεροι και να μη δέχονται κανέναν από τους δυο στον τόπο τους παρά αν έρχονται μ' ένα μόνο καράβι, οποιαδήποτε όμως μεγαλύτερη δύναμη να τη θεωρούν εχθρική. Κ' έστειλαν αμέσως πρέσβεις και στην Αθήνα να τους αναπτύξουν πως όσα είχανε γίνει ήτανε για το συμφέρον όλων, και να ορμηνέψουν όσους Κερκυραίους είχαν καταφύγει εκεί να μην ενεργήσουν για τίποτα επιζήμιο στον τόπο για να μη δημιουργηθεί απότομη αλλαγή καθεστώτος στην Κέρκυρα.

72 Όταν όμως έφτασαν, οι Αθηναίοι τους θεώρησαν ως υποκινητές της επανάστασης και τους συνέλαβαν, και μαζί με όσους είχαν πειστεί στα λόγια τους τούς πήγαν και τους συγκέντρωσαν για ασφάλεια στην Αίγινα.

Στο μεταξύ οι ολιγαρχικοί που είχαν τώρα στα χέρια τους την κατάσταση στην Κέρκυρα, όταν έφτασε κ' ένα πολεμικό από την Κόρινθο και πρέσβεις των

Λακεδαιμονίων, ρίχτηκαν καταπάνω στους δημοκρατικούς και τους νίκησαν στη συμπλοκή που έγινε. Όταν όμως νύχτωσε, ο λαός κατέφυγε στην Ακρόπολη και τα ψηλώματα της πολιτείας, κι αφού μαζεύτηκαν, εγκαταστάθηκαν εκεί· είχαν στα χέρια τους και το Υλλαϊκό λιμάνι. Οι άλλοι πάλι έπιασαν την αγορά, όπου έμεναν οι περισσότεροι τους και το γειτονικό λιμάνι, που βλέπει προς την απέναντι στεριά.

73 Την άλλη μέρα έγιναν μερικές μικοοσυμπλοκές κ' έστειλαν κ' οι δυο ομάδες ανθρώπων να τριγυρίσουν τα χωριά για να προσπαθήσουν να φέρουν τους δούλους με το μέρος τους, τάζοντάς τους να τους λευτερώσουν· οι περισσότεροι δούλοι έγιναν σύμμαχοι με τους δημοκρατικούς, στους ολιγαρχικούς όμως ήρθαν μισθοφόροι από την απέναντι στεριά, οχτακόσιοι.

---

74 Κι αφού πέρασε κι αυτή η μέρα έγινε πάλι μάχη και νίκησαν οι δημοκρατικοί, γιατί είχαν το πλεονέκτημα πως κρατούσαν τα πιο ισχυρά μέρη κ' είχαν περισσότερο κόσμο μαζί τους· ως κ' οι γυναίκες τούς βοηθούσαν παλικαρίσια, πετώντας κεραμίδια από τις στέγες των σπιτιών, κι αντέχοντας στην ταραχή καλύτερα απ' ό,τι συνήθως ταιριάζει στο φυσικό τους. Κι όταν γύρισε η μάχη ενάντιά τους αργά το σούρουπο, φοβήθηκαν οι ολιγαρχικοί μήπως ορμήσει ο λαός σε γιουρούσι κι αρπάξει και τ' οπλοστάσιο και τους καταστρέψει ολότελα, γι' αυτό βάλανε φωτιά στα σπίτια τους γύρω στην αγορά, και στις λαϊκές πολυκατοικίες, για να μην τους γίνει επίθεση, χωρίς να λυπηθούν ούτε τα δικά τους ούτε τα ξένα σπίτια, έτσι πού καταστράφηκαν και πολλές αποθήκες γεμάτες εμπόρευμα, και παρά λίγο θα χαλιόταν όλη η πολιτεία αν σηκωνόταν άνεμος ευνοϊκός για να ξαπλωθεί η πυρκαγιά. Σταμάτησε λοιπόν η μάχη κ' οι δυο μερίδες έμειναν στις θέσεις τους χωρίς να επιχειρήσουν τίποτ' άλλο, αλλά βρίσκονταν σ' επιφυλακή όλη τη νύχτα· το Κορινθιακό πολεμικό όταν επικράτησαν οι δημοκρατικοί, ανοίχτηκε στα κρυφά και βγήκε από το λιμάνι, κ' οι περισσότεροι μισθοφόροι πέρασαν απέναντι χωρίς να τους πάρουν είδηση.

---

75 Την άλλη μέρα φτάνει από τη Ναύπακτο ο Νικόστρατος, ο γιος του Διειτρέφη, στρατηγός των Αθηναίων, με δώδεκα πολεμικά και πεντακόσιους βαριά αρματωμένους Μεσσηνίους στρατιώτες· και διαπραγματεύεται και με τις δυο μερίδες και τους πείθει να συμβιβαστούν, και να κάνουν αμοιβαίες παραχωρήσεις ώστε να δικαστούνε μόνο δέκα άντρες, οι κυριότεροι ένοχοι, που το 'σκασαν ευθύς, κ' οι άλλοι να μείνουνε στα σπίτια τους απείραχτοι, και να κλείσουνε συμφωνία αναμεταξύ τους, και να γίνουνε με τους Αθηναίους πέρα για πέρα σύμμαχοι, ώστε να 'χουν τους ίδιους εχτρούς και φίλους. Τότε λοιπόν αυτός, αφού τα κανόνισε όλα με τις ενέργειες που έκανε, σκόπευε να φύγει· αλλά οι αρχηγοί του δήμου τον έπεισαν να τους αφήσει εκεί πέντε καράβια του, για να μην έχουν όρεξη οι αντίπαλοι να ξαναρχίσουν τις ταραχές, κι αντί γι' αυτά του έταξαν να επανδρώσουν αυτοί άλλα τόσα δικά τους και να τα στείλουνε μαζί με τ' Αθηναϊκά. Συμφώνησε ο Νικόστρατος, αυτοί όμως στρατολόγησαν για τα καράβια τούς πολιτικούς τους αντιπάλους. Κ' επειδή εκείνοι φοβήθηκαν μην τους στείλουνε στην Αθήνα, πήγαν και κάθισαν ικέτες στο ιερό των Διοσκούρων. Ο Νικόστρατος ο ίδιος προσπάθησε να τους ξεσηκώσει από κει και να τους καθησυχάσει. Επειδή όμως δεν κατόρθωσε να τους πείσει, ο δήμος οπλίστηκε μ' αυτή την πρόφαση, συμπεραίνοντας πως κάτι κακό είχανε στο νου τους που

δυσπιστούσαν κι αρνιούνταν να υπηρετήσουν στα καράβια, και τους πήραν τα όπλα από τα σπίτια τους, κ' έπιασαν και μερικούς που βρήκαν μακριά από τους βωμούς, και θα τους σκότωναν αν δεν τους εμπόδιζε ο Νικόστρατος. Και βλέποντας οι άλλοι, που δεν είχανε στρατολογηθεί, το τι γινόταν, πάνε και κάθονται ικέτες στο Ηραίο, κ' ήταν περισσότεροι από τετρακόσιους. Οι δημοκράτες φοβήθηκαν τότε μην κάνουν κίνημα και τους ξεσήκωσαν και τους μετακόμισαν στο νησί που είναι απέναντι στο Ηραίο, και τους έστελναν εκεί ό,τι χρειάζονταν.

---

76 Ενώ λοιπόν οι εσωτερικές ταραχές της Κέρκυρας βρίσκονταν σ' αυτό το σημείο, την τέταρτη ή πέμπτη μέρα μετά τη μεταφορά των ολιγαρχικών στο νησί, φτάνουν τα καράβια των Πελοποννησίων από την Κυλλήνη όπου έμεναν αγκυροβολημένα μετά το ταξίδι τους από την Ιωνία. Κ' ήταν όλα πενήντα τρία. Τα διοικούσε ο Αλκίδας, όπως και προτήτερα, κι ο Βρασίδας ταξίδευε μαζί του σα σύμβουλος. Αφού έριξαν άγκυρα στα Σύβοτα, το λιμάνι στην αντικρινή στεριά, ξεκίνησαν για να χτυπήσουν την Κέρκυρα την άλλη μέρα μόλις ξημέρωσε.

77 Οι Κερκυραίοι, σε μεγάλη ταραχή και φόβο τόσο για όσα είχανε γίνει στην πολιτεία όσο κι από την άφιξη των καραβιών, άρχισαν να ετοιμάζουν βιαστικά εξήντα καράβια και μόλις ετοιμαζόταν το καθένα με ολόκληρο το πλήρωμά του, το 'στελναν έξω ενάντιά στον εχθρό, ενώ οι Αθηναίοι τους συμβούλευαν να τους αφήσουν ν' αρμενίσουν ενάντια τους πρώτα αυτοί, κ' ύστερα να προχωρήσουν οι Κερκυραίοι μ' όλα τους τα καράβια μαζί. Καθώς όμως βρέθηκαν τα Κερκυραϊκά μπροστά στον εχθρό σκόρπια, δυο απ' αυτά αμέσως αυτομόλησαν προς τον εχθρό, ενώ μέσα σε μερικά άλλα πολεμούσαν αναμεταξύ τους όσοι αποτελούσαν το πλήρωμα· και δεν υπήρχε καμιά τάξη σ' αυτά που γίνονταν. Όταν είδαν οι Πελοποννήσιοι την αναστάτωση, χώρισαν είκοσι δικά τους καράβια να πάρουν θέση αντίκρυ στα Κερκυραϊκά, και με τ' άλλα στράφηκαν ενάντια στα δώδεκα Αττικά, που τα δυο τους ήταν η Σαλαμινία κ' η Πάραλος.

---

78 Επειδή οι Κερκυραίοι ρίχνονταν απάνω στα εχθρικά χωρίς τέχνη και λίγοι–λίγοι κακοπάθαιναν και νικήθηκαν στο δικό τους μέρος της ναυμαχίας. Οι Αθηναίοι πάλι, επειδή φοβούνταν μην κυκλωθούν από τα εχθρικά καράβια που ήταν πολλά, δεν έκαναν επίθεση σ' όλα τα καράβια μαζί, ούτε στη μέση εκείνων που ήταν ταγμένα απέναντί τους, αλλά τα χτυπούσαν από τα πλάγια, και βύθισαν ένα καράβι. Και ύστερ' απ' αυτό, καθώς οι εχθροί ήταν παραταγμένοι σε κύκλο αρμένιζαν οι Αθηναίοι γύρω–γύρω τους και προσπαθούσαν να προκαλέσουν σύγχυση. Όταν το πήραν αυτό είδηση, όσα είχαν ταχτεί να πολεμήσουν τους Κερκυραίους, κ' επειδή φοβήθηκαν μην ξαναγίνει ό,τι είχαν πάθει στη Ναύπακτο, έτρεξαν να βοηθήσουν τ' άλλα, κι όταν μαζεύτηκαν όλα μαζί, κάνουν έφοδο καταπάνω στ' Αθηναϊκά. Τότε οι Αθηναίοι άρχισαν να κάνουν πίσω με την πρύμη, γιατί ήθελαν συνάμα να προφτάσουν οι Κερκυραίοι, όσο ήταν μπορετό, να καταφύγουνε στο λιμάνι πριν απ' αυτούς, αφού

αυτοί οι ίδιοι υποχωρούσαν αργά, κι ολόκληρος ο εχθρικός στόλος ήταν ταγμένος να τους πολεμήσει.·

Τέτοιας λογής λοιπόν έγινε εκείνη η ναυμαχία και τέλειωσε καθώς βασίλευε ο ήλιος.

---

79 Επειδή όμως φοβήθηκαν οι Κερκυραίοι μήπως έρθουν οι εχθροί στην πολιτεία σα νικητές που ήταν και είτε πάρουν τους δικούς τους από το νησί, είτε κάνουν κανένα άλλο πραξικόπημα, ξεσήκωσαν πάλι τους ολιγαρχικούς και τους μετέφεραν πίσω στο Ηραίο, ενώ συγχρόνως έβαλαν φρουρές στην πολιτεία. Αυτοί όμως δεν τόλμησαν ν' αρμενίσουν ενάντια στην πολιτεία, μ' όλο που είχανε νικήσει στη ναυμαχία και είχαν πιάσει δέκα τρία καράβια των Κερκυραίων, αλλά έφυγαν γυρίζοντας στο λιμάνι της απέναντι στεριάς απ' όπου είχαν σηκώσει άγκυρα το πρωί. Την άλλη μέρα πάλι δεν αρμένισαν κατά την πολιτεία, αν και οι Κερκυραίοι βρίσκονταν σε μεγάλη αναστάτωση και φόβο, κι ο Βρασίδας τους παρακινούσε να το κάνουν, καθώς λένε, όμως η ψήφος του δεν είχε το ίδιο βάρος με του Αλκίδα· έκαναν όμως απόβαση στο ακρωτήρι της Λευκίμμης και ρήμαξαν τα γύρω χωράφια.

80 Στο μεταξύ οι δημοκρατικοί στην Κέρκυρα είχαν πάθει τέτοιον πανικό μην έρθουν κατά την πολιτεία τα εχθρικά καράβια, ώστε άρχισαν διαπραγματεύσεις τόσο με τους ικέτες, στο Ηραίο, όσο και με άλλους ολιγαρχικούς παράγοντες για να βρεθεί τρόπος να σωθεί η πολιτεία. Κ' έπεισαν μερικούς απ' αυτούς να μπούνε στα καράβια· κ' έτσι όμως μόλις κατόρθωσαν να επανδρώσουν τριάντα. Οι Πελοποννήσιοι πάλι, αφού ρήμαξαν τα χωράφια ως το μεσημέρι, γύρισαν πίσω στα Σύβοτα, και κατά το βράδυ έλαβαν είδηση με φωτεινά σήματα πως αρμενίζουν κατά κει εξήντα Αθηναϊκά καράβια, που έρχονται από τη Λευκάδα αυτά τα έστειλαν οι Αθηναίοι μόλις πληροφορήθηκαν την εσωτερική αναταραχή στη Κέρκυρα, και πως τα καράβια του Αλκίδα σκόπευαν να πάνε κατά κει και στρατηγό μαζί τους έστειλαν τον Ευρυμέδοντα, το γιο του Θουκλή.

---

81 Ευθύς τότε οι Πελοποννήσιοι, αρμενίζοντας νύχτα και ξυστά στη στεριά, ξεκίνησαν να γυρίσουνε στον τόπο τους όσο μπορούσαν πιο γρήγορα. Και πέρασαν τα καράβια πάνω από τον ισθμό της Λευκάδας σερνάμενα στη στεριά, για να μην κάνουν το γύρο του νησιού και τους ιδούν. Οι Κερκυραίοι πάλι, μόλις το πήραν είδηση πως πλησιάζουν τ' Αττικά καράβια και φεύγουν τα εχθρικά, έμπασαν μέσα στην πολιτεία κρυφά τους Μεσσηνίους που τους κρατούσαν πρωτύτερα απ' όξω και πρόσταξαν τα πλοία που είχαν επανδρώσει ν' αρμενίσουνε γύρω προς τον Υλλαϊκό κόλπο· κ' ενώ αυτά έλαμναν προς τα εκεί άρχισαν να σκοτώνουν όποιον προσωπικό τους εχθρό τύχαιναν να πιάσουν κι από τα καράβια κατέβασαν όσους είχαν πείσει να μπούνε να υπηρετήσουν και τους σκότωσαν κι αυτούς. Πηγαίνοντας και στο Ηραίο έπεισαν πενήντα ικέτες να υποβληθούνε σε δίκη και τους καταδίκασαν όλους σε θάνατο. Οι περισσότεροι όμως ικέτες, όσοι δεν είχαν αφήσει το ιερό, βλέποντας το τι γινόταν, σκότωσαν ο ένας τον άλλον, εκεί που βρίσκονταν μέσα στο ιερό, και μερικοί

κρεμάστηκαν από τα δέντρα, κι άλλοι αυτοκτόνησαν με άλλους τρόπους, όπως μπορούσε ο καθένας. Και για εφτά μέρες, όσες έμεινε ο Ευρυμέδοντας με τα εξήντα καράβια του από την ημέρα που έφτασε, οι Κερκυραίοι σκότωναν όσους νόμιζαν πως ήταν εχθροί τους, προβάλλοντας ως πρόφαση, πως αυτοί ήθελαν να καταλύσουν τη δημοκρατία, αλλά πολλοί θανατώθηκαν κι από ιδιωτικά μίση, κι άλλοι από ανθρώπους, που είχαν πάρει δανεικά απ' αυτούς, ακριβώς για τα χρήματα που τους χρωστούσαν· ο θάνατος πήρε χίλιες μορφές κ' έγιναν όλες οι φρικαλεότητες που γίνονται συνήθως σε τέτοιες περιστάσεις κι ακόμα χειρότερα. Δεν έμεινε ωμότητα που να μην τη διαπράξουν και ξεπεράστηκαν όλες οι γνωστές απαισιότητες. Και πατέρας σκότωνε το γιο, κι από τα ιερά τούς αποτραβούσανε με τη βία, ή τους σκότωναν ενώ αγκάλιαζαν τους βωμούς, και μερικοί πέθαναν ή τους θάψανε ζωντανούς στο ιερό του Διονύσου, που το 'χτισαν γύρω–γύρω με τείχος οι εχθροί τους για να μη βγει κανείς.